

MUSIQA FANINI O'QITISHDA INNOVATSION TA'LIM SAMARADORLIGI

Sharipova Intizor

UrDPI Filologiya va san'at fakulteti

Musiqa ta'limi yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Maqolada musiqa fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalarning ta'limda samaradorligining o'ziga xos jihatlari axborotlarni o'zlashtirish, ulardan amalda foydalanish ilmiy yondashuvlar asosida yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim sifati, ta'lim mazmuni, zamonaviy dars, qobiliyat, janr, innovatsion texnologiya, hayotiy ko'nikmalar.

Zamonaviy musiqa darsi - bu zamonaviy pedagogik texnologiyalar, kompyuter texnologiyalari, elektron musiqa asboblari qo'llaniladigan dars. Musiqa darsi ijodiy muhitni yaratish bilan tavsiflanadi, chunki musiqa darslarining mazmuni hissiyotlar va ularning sub'ektiv tajribasidan iborat. Bunday o'ziga xos tarkib turli usullar, ish turlari va yangi multimedia vositalarini tanlashni belgilaydi. Musiqiy kompyuter texnologiyalari musiqiy mahsulotlarni texnik qayta ishlab chiqarishda mutlaqo yangi bosqichni ochdi: notada, amaliy musiqa janrlarida, ovoz yozish vositalarida, ovozni qayta ishlab chiqaruvchi uskunalarning sifat imkoniyatlarida, teatr va konsert faoliyatida, ovozda. dizayn va musiqa eshittirish v.h.

Respublikamizda musiqa pedagogikasi fanini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarni ta'lim jarayoniga tadbiq etishning dolzarb-ligi yuqori malakali, zamon talablariga mos kadrlar tayyorlash borasidagi vazifalar bilan belgilanadi. Bu yo'nalishda bo'lajak ta'lim beruvchi kadrlarning yuksak ma'naviy-ahloqiy sifatlarga ega bo'lishlari, yangi innovatsion texnologiyalardan oqilona foydalana olishlari alohida ahamiyatga ega. Yoshlarda shunday ijobiy sifatlarni tarbiyalashda musiqa san'ati eng samarali vositalardan biri bo'lmog'i lozim. Barcha fanlar qatori musiqa fani bo'yicha ta'lim va tarbiya borasida yangi zamonaviy talablarga mos va hos bo'lgan barcha ilg'or tajriba va yangiliklardan oqilona foydalanish mazkur sohada olib borilayotgan ishlarni mazmun va sifatini ko'tarishga xizmat qiladi.

Musiqa darsida o'quv jarayonini tashkil etishda, avvalo, o'qituvchi hissiy(psixologik) atmosferaga ta'sir o'tkazishi kerak. O'qituvchi va o'quvchilar mashg'ulot jarayonida o'zaro do'stona hamda ijodiy munosabatga kirishadi. Eng avvalo, o'qituvchi o'quvchilarning umumiy psixologiyasini chuqur o'rganishi kerak. Yangi mavzuni zavq bilan o'tishi, "o'qituvchi-do'st", "o'qituvchi-hamkor" formulasi orqali darsda ijodiy muhit yaratish eng samarali yo'ldir. Dars yakuniga qadar

o'qituvchi faqatgina o'zi so'zlashi, o'quvchilarni muloqotga undamasligi aslo mumkin emas. O'qituvchi o'zi berayotgan yangi ma'lumotga o'quvchilardan qo'shimcha ma'lumot ham talab etishi kerak. Chunki bugungi davr o'quvchilari uzluksiz internet tarmog'i orqali ko'plab yangiliklardan xabardor bo'lib turadi.

Hayotimizni musiqasiz tasavvur etolmaymiz. Uyda, maktabda, ko'cha-ko'yda turli musiqalarni eshitamiz. Ammo beixtiyor o'z istaklarimizga ko'ra ularni tanlaymiz. Masalan, bolalarni klassika bilan tanishtirish, ularda bu janrga muhabbat uyg'otish va konsert zallarida tinglash mumkin bo'lgan musiqa ekanligini tushuntirish mumkin. Bunda klassik, pop, rok janrlarining tarkibiy qismini aks ettiradigan asarlarni tanlashimiz samara beradi. Ushbu uslublar yordamida bolalar o'zlarining ruhiga yaqin ritmlar orqali mumtoz musiqa bilan tanishadi. Qo'shiqni o'rganish va uni ijro etish jarayonida innovatsion yondashish ham mumkin. Bugungi kunda bolalar o'zini haqiqiy san'atkor kabi his etish imkoniyati mavjud. Ular dars davomida fonogramma(minus) asosida qo'shiq kuylashi mumkin.

Raqs + tabassum texnologiyasi. Bu texnologiyalardan ko'proq boshlang'ich sinflarda foydalanish mumkin. Boshlang'ich sinf darsliklaridan o'rin olgan "Andijon polkasi", "Dilxiroj" raqs kuylarida qo'llash yaxshi natija beradi. Bunda o'yin – raqsga jalb etilgan o'quvchilar hohlagan holatda turadilar. O'qituvchi yoqimli musiqa ostida barcha o'quvchilarni raqsga taklif etadi.

Bugungi kunda musiqa darsiga qo'yiladigan talablar o'zgardi. Endi dars yangi shakllarni izlash tamoyiliga asoslanadi. Ushbu jarayonlarni chuqur his etgan o'qituvchi har bir darsga innovatsion tarzda yondashadi. Pedagogik amaliyotlar jarayonida talabalar o'zlarida yetishmayotgan kamchiliklarni aniqlaydilar, ularni tuzatish ustida ishlaydilar, bu jarayon ular uchun obrazli qilib aytganda "katta konsert oldidan generalniy repetitsiya" vazifasini o'taydi. Bu jarayonda ular erkin holda o'zlarini sinab ko'radilar, ularning kasbiy tayyorgarligi, pedagogic faoliyatni ilg'or pedagogik texnologiyalar bilan bog'liqlikda olib bora olishi yoki yo'qligi masalasi oydinlashadi. Shu bilan birga talabalar faqat pedagogik amaliyot jarayonidagina o'qituvchilik kasbining turli – tuman, qiyin va ijodiy tomonlarini bevosita ko'rib, boshdan kechiradilar.

Hozirgi davrda har bir o'qituvchi egallashi lozim bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biri darslarni pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilish va o'tkaza olish ko'nikmasidir. O'z tarkibiga ko'ra bu ko'nikma anchagina murakkabdir.

Buning uchun talabalarni innovatsion faoliyatga tayyorlash va unga oid ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun avvalo o'quv – biluv faoliyatidan unumli foydalana bilish, talabalarni har bir fan o'qitilishida pedagogik texnologiyalarni qo'llay olish mahoratlarini egallab borishlariga erishish zarur. Masalan, dirijyorlik mashg'ulotlari jarayonida "Talaba treningi", "Men dirijyor", "Klaster", Musiqa nazariyasi fanini o'tishda "Aqliy hujum", "Skarabey", "Bahs - munozara", "Muloqot",

“Guruh bo‘lib ishlash”, Xor va xorshunoslik asoslari mashg‘ulotlarida “Kichik guruhlar holiday ishlash”, “Individual ishlash”, “Differensial guruhlarga bo‘lish”, “Multimedia texnologiyasi”, “Konsert darsi”, Musiqa tarixi fanini o‘tishda “Muammoli vaziyat”, “Viktorina darsi”, “Savol - javob”, Cholg‘u ijrochiligi darsini o‘qitishda “Kuyni davom ettir”, “Dars sayohat”, “Konkurs darslar” texnologiyalarini qo‘llash va talabalarni bunday faoliyatga tayyorlab borish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, pedagogik faoliyatga texnologik jihatdan talabalarni tayyorlash talaba o‘quv mashg‘ulotlari davomida egallagan va amaliy mashg‘ulotlar, pedagogik amaliyotlar davomida mustahkamlab borish lozim bo‘lgan nazariy psixologik, pedagogik va metodik bilimlarni amalda ongli, ishonchli va muvaffaqiyatli qo‘llay olishiga ko‘p jihatdan bog‘liqdir.

Ta’kidlab o‘tganimizdek, musiqa o‘qituvchisi oliy ta’lim davrida cholg‘uchilik, musiqa cholg‘ularida ijro etish, vokal – kuylash, nazariy bilimlarni yaxshi egallashi kerak. Chunki, jonli ijro etilgan kuy va qo‘shiq hammadan ko‘proq, tez va emotsional ta’sir kuchiga egadir. Jonli ijro etilgan kuy va qo‘shiq o‘quvchilar e’tiborini tez jalb etadi, yaxshi kayfiyat baxsh etadi. Jamoa bo‘lib kuylash vaqtida hohlagan takti (jumlan) qaytarish imkonini beradi. Va nihoyat musiqa asbobida mahorat bilan ijro etgan, qo‘shiqni chiroyli ovozda kuylagan o‘qituvchi o‘z tarbiyalanuvchilariga musiqani har kim o‘zi ijro etishi naqadar qiziqarli ekanligini, jozibadorligini amaliyotda ko‘rsatib beradi. Musiqa o‘qituvchisi faqatgina musiqa cholg‘ularini mohirona ijro etish bilan cheklanib qolmay, balki, yaxshi tovush, dirijyorlik mahorati, jamoa bilan ishlash malakalarini yaxshi egallagan bo‘lishi uning faoliyati samaradorligini kafolatlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Namozova, D. T. (2021). MUSIQA DARSLARIDA O‘QUVCHILARNI KREATIVLIK HAMDA ERKIN TAFAKKURINI SHAKLLANTIRISHNI TASHKIL ETISH. *Scientific progress*, 2(2), 1313-1315.
2. Namozova Dilorom, & Astanova Zumradxon Tohirovna (2022). BRAYL NOTA TIZIMINING MUSIQA TA’LIMIDAGI ILK QADAMLARI. *Science and innovation*, 1 (C2), 36-38. doi: 10.5281/zenodo.656980
3. Madina Nasretdinova, Ismoil Rustamov, & Oybek Karimov (2022). MUSIQA SAN'ATINING HOZIRGI KUNDAGI O‘RNI. *Scientific progress*, 3 (2), 841-845.